

מודפסה. אמנם לא תמיד נקל הדבר להיעשות, מטעמים כספיים, אבל מובטחני כי הוצאת-כסף זו אינה לבטלה, ובתקציב לשכת-ההדרכה יש לכלול סכום להדפסת תכניות לבסוף יורשה-נא לי להביע כאן רעיון מנחם שרכשתי לי בשבע שנות אימון: גם אם בשעת התרגילים והתמרונים יקרו כשלונות ופגעים, וגם אם הדברים נראים כערבוביה עלובה ללא-תקוה, זכור תזכור כי המלחמה היא תמיד ערבוביה גרועה מכל מה שעלול להתרחש בשעת-שלום. וכך נמצא, שיישור ההדורים הוא, למעשה, האימון המעשי הטוב ביותר לצורך מלחמה. וכן, אם אתה שומר על צלילות דעתך ומזגך, תמצא תמיד - בעת מלחמה ובעת שלום - כי גם המערבולת הסבוכה ביותר, הנראית כחסרת-מוצא, מסתלקת לבסוף באיזה אורח-פלא שהוא. אבל לאחר מעשה חשוב היטב, כיצד הגיעו הדברים לידי ערבוביה זו, ואחרי כן, אם אפשר, אל תסן כי אותו הדבר יחזור וישנה.

סון טצו

השימוש במרגלים

מתוך „חכמת המלחמה“ - ספר-מופת סיני, שנכתב במאה ה-5 לפני סה"ג ונחשב עד היום לחיבור הצבאי החשוב ביותר בכל לשון שהיא.

פתח סון טצו ואמר:

הרמת חיל בן מאה אלף איש והולכתו על פני מרחקים גדולים גורמים נזק גדול לעם ודלדול לאוצרות המדינה. לאלף אוקיות כסף תעלינה הוצאות יום-יום. מהומה תהיה מבית ומחוץ, והאנשים יפלו יגעני-כוח בדרכים. כשבע-מאות אלף משפחות תטרדנה מעבודתן.

צבאות אויבים עלולים לעמוד זה מול זה משך שנים, בשאפם לנצחון אשר יוכרע ביום אחד. ומכיון שכך, הרי זה שיא האכזריות לא לדעת על מצבו של האויב, אך ורק משום שמי שהוא עינו צרה בהוצאה של מאה אוקיות כסף למתן שכר ופרסים.

מי שעושה כך אינו ראוי להיות מנהיג לאנשים, אינו יד-עוזר למלכו, אינו רב-הנצחון.

על כן, זה הדבר הנותן למלך הנבון ולמצביא הטוב את היכולת להלחם ולנצח, ולהשיג דברים שהם למעלה מכוחם של אנשים רגילים: ידיעת-הענין מראש. והנה, ידיעה קודמת זו אינה נמסרת מפי רוחות; אינה נלמדת מתוך הנסיון, מן הפרט אל הכלל; גם לא על ידי כל חישוב שהוא בדרך ההיקש.

ידיעה על מערכות האויב אפשר לקנות רק מפי אנשים אחרים. מכאן השימוש במרגלים. חמשה סוגים הם: (א) מרגלים שבמקום; (ב) מרגלים שמכפנים; (ג) מרגלים הופכי-עורם; (ד) מרגלים שלוחים למות; (ה) מרגלים שניצולו.

אם כל חמשת הסוגים האלה עושים במלאכה, לא יוכל איש לגלות את מערכת הסוד. לזה יקרא „משיכת-חוטים נשגבה“. זה כוחו היקר ביותר של השליט.

מרגלים שבמקום - פירושו קבלת עזר מאת תושבי המחוז.
מרגלים שמבפנים - שימוש בפקידי האויב.
מרגלים הופכי-עורם - כשבאים לדיך מרגלי האויב ואתה משתמש בהם למטרותיך.

מרגלים שלוחים-למות - כשאתה עושה דברים שונים מתוך כוונה ברורה להוליך שולל את האויב, ואתה מוסר את הדברים למרגלינו כדי שיודיעו עליהם לאויב. ולבסוף, מרגלים שניצולו - אלה השבים ומביאים ידיעות ממחנה האויב. משום כך אין לך אדם בצבא שיש לקיים אתו יחסי-ידידות כאשר עם המרגלים. אין אדם שיש לגמול לו כל-כך בעין יפה. ואין לך דבר שיש לשמור בו סוד, שמירה מעולה כל-כך. אי-אפשר להשתמש במרגל אם חסר הוא איזה חוש ערמה מטבעו.

אי-אפשר לכלכל כשורה את פעולות המרגלים אלא אם כן מתוך נדיבות ויושר-לבב.

פקחות דקה נחוצה בשביל להוכיח באמיתות הודעותיהם. היה דק! והשתמש במרגליך לכל מיני ענינים.

אם פורסמה איזו ידיעה סודית על ידי מרגל בטרם עת, יש להמיתו. וכן את האיש אשר לו נמסרה הידיעה.

בין אם הכוונה היא להכניע צבא, להבקיע עיר או להרוג איזה איש - לעולם נחוץ, ראשית כל, לגלות את שמות המשרתים, השלישים, שומרי-הסף והזקיפים של המצביא האויב. עלינו לשלוח את מרגלינו ללמוד זאת.

יש לבלוש ולמצוא את מרגלי האויב שבאו לרגל אותנו, לנסותם בשוחד, למשוך את לבם ולכלכלם ברנחה. כך יהפכו המרגלים הללו את עורם וישמשו אותנו בעזרת הידיעות המובאות על ידי המרגל שהפך עורו מסוגלים אנו להשיג ולהעסיק מרגלים שבמקום ושמבפנים. ושוב, על סמך הידיעות שלו יכולים אנו להביא את המרגל השלוח-למות למסור שמועות-כזב לאויב. ולבסוף, על סמך ידיעותיו אפשר להשתמש במקרים מיוחדים גם במרגל הניצול. שאיפת הריגול ומטרתו בכל חמשת גילוייו היא ידיעת האויב, וידיעה זו אפשר לקנות, בדרגה הראשונה, מפי המרגל שהפך עורו. על כן חשוב להתנהג עם המרגל מסוג זה בנדיבות יתרה.

איזהו השליט החכם והמצביא הנבון? - הוה אומר: אלה שיודעים להשתמש בכשרונות המצוינים ביותר שבצבא למטרות ריגול, שעל ידי כך הם מגיעים לתוצאות גדולות. המרגלים הם יסוד חשוב ביותר במלחמה, באשר בהם תלויה יכלתו של הצבא להתקדם.

מי יתן ואשים סג'עול לפי נחזקם על ששתי לכל אקש'ל בלשוני ואבדתי.
בן-סירא

חֵלִים יְהוּדִים מְדָרוֹם אֲפְרִיקָה בְּחֵזֶק תְּבַשׁ

רב הוא חלקם של המתנדבים היהודים בפעולות הצבא של דרום-אפריקה, שסייע במידה רבה כל-כך לכבוש את אפריקה המזרחית מידי האיטלקים. בזמן האחרון התחילו להגיע אלינו ידיעות ותיאורים, פרי נסיונם של יהודים משתתפי המערכה הזאת. הקורא בארץ-ישראל ימצא, ודאי, ענין מיוחד בסיפורים אלה בגלל יהדותם של המספרים; ואולם רב הענין גם בעצם תיאור הפעולות והמסיבות השונות.

כדי שיוכל הקורא לקבוע את מקום הפעולות, המתוארות ע"י החיילים היהודים, בתוך המסגרת הכללית של האופרציות בדרום חבש, אנו מקדימים שני קטעים מתוך ה"טיימס". האחד גותן מושג כללי על התסקידים שבוצעו באיזור מְגָה-מוֹלָה, ובדרום סומלי; האופרציה הזאת בסומלי, במרכז החזית האיטלקית על הנהר ג'ובה, שהתפתחה לתנועת-עקיפה רחבה, אילצה אחרי-כן את האיטלקים בחלק הנהר הדרומי, בקרבת הים, להכנע בפני היחידות, שעל פעולותיהן מספר הקורפרל בן-אריה. הקטע השני הוא הודעה רשמית על פרשת המארב שאת קורותיו מעלה הסרג'נט-מג'ר זוסר בסיפורו. ההודעה הרשמית וסיפורו האוביקטיבי של המשתתף משלימים זה את זה. — המערכת.

חֵזֶק דְרֹוֹם חֶבֶשׁ

(«טיימס» — 12. 6. 41)

שני קצינים, אחד בן אפריקה הדרומית והשני קפיטן מן «המשמר השחור», גותנים תיאורים מענינים על חזיתיהם במערכת חבש. שניהם גלחמו בחזית הדרומית, אולם במרחק כמה מאות מילין זה מזה.

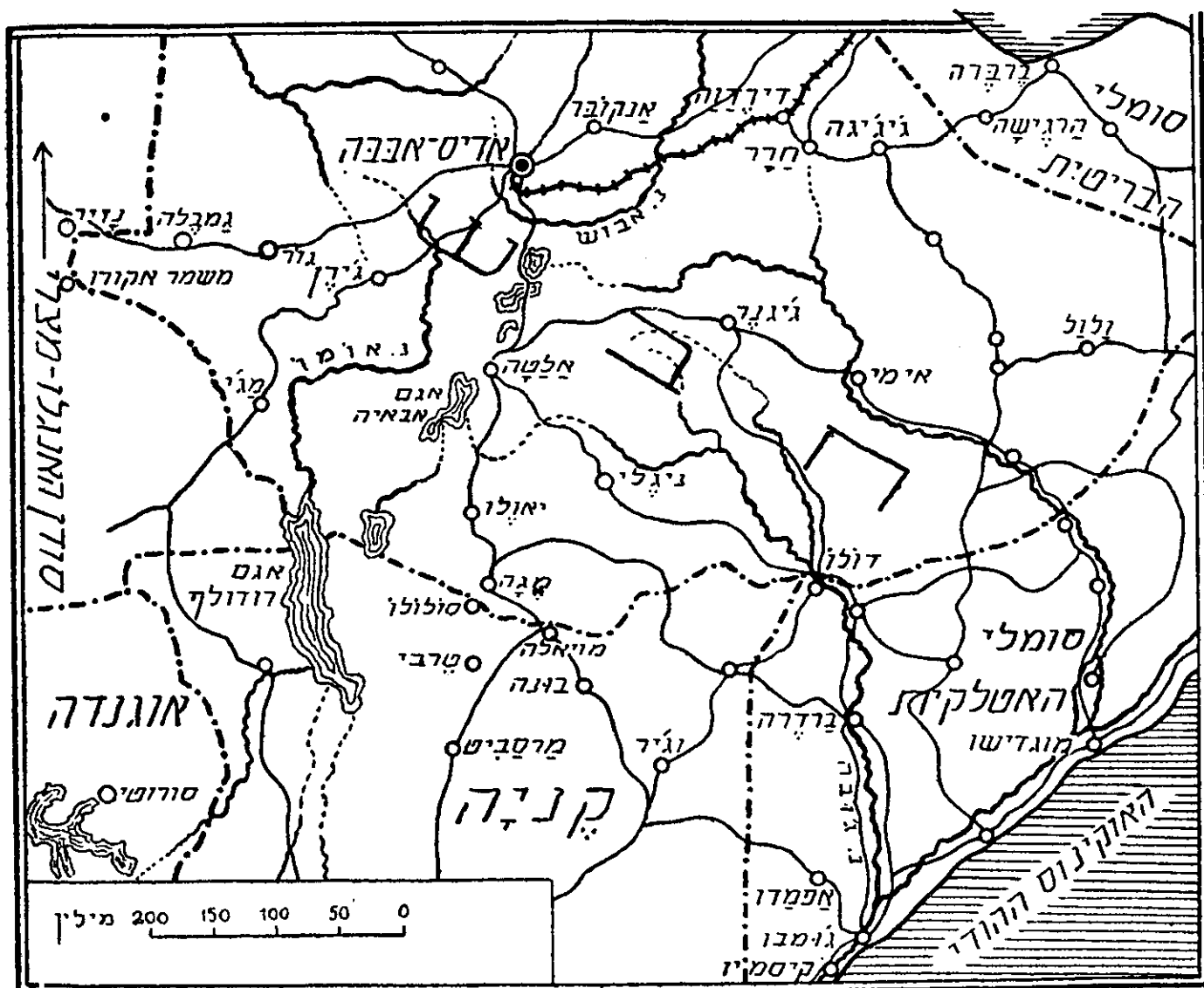
האיש מדרום אפריקה מתאר כיצד הגיע לסביבת נאירובי, כיצד השתכנה יחידתו בחפזה על מנת להמשיך באימונה וכיצד נעקרה פתאום מן המקום בשביל לפלוש לחבש לשטח אגם רודולף. הם עזבו מאחריהם את החלק המיושב והמאוכלס של קניה ועברו דרך של 500 מילין בקירוב, אל מְרֶסְבֵיט, מן גאת-מדבר בתוך השממה, מקום משכנות פילים וקרנפים.

התקדמות-מישרין אל מוֹלָה מנקודה זו היתה בלתי-אפשרית מול התנגדותו של האויב ועל כן נעשתה תנועת עקיפין מסביב למדרון הרחב וביצורי האויב. המכוניות המשורינות הוסעו ישר דרך החורש מתוך הסתייעות במצפן ובעזרת מדריכים בני חבש. לְמֶגָה, — המתוארת על ידי הכותב כמין «קָרָן בועיר-אנפין», — נכנסו מצד צפון, בעוד שחיל-המצב שיער כי ההתקפה תבוא מדרום; לכיורת העיר באופן אחר היתה עולדה במחיר רב. אף-על-פי-כן היה כאן קרב עז, והפעולה היתה קשה מאוד מחמת הגשם שהפך את אדמת-הבקעה השחורה לעבֶבֶטִיט, עד כדי להשבית את ההובלה הממוכנת. המקום היה זרוע מוקשים כולו, ולאחר שצבאות דרום-אפריקה נכנסו לשם מצאו בית-חרושת הגון להתקנת מוקשים מכל מיני סוגים. כיבוש העיר הביא לידי ניתוק הכוח האיטלקי החזק במוֹלָה. כמו בכמה פעולות מסוג זה היתה גם כאן אספקת המים גורם מכריע, ובור מים שימש מטרה שוה בערכה לצומת-מסילות-ברזל חשובה בארץ מיושבת. הטמפרטורה הגיעה לעתים ל-125 מעלות פרנהייט בצל, ומים צריך היה להביא בנאדות ממרחק של 200 מילין.

הקצין הבריטי מן «המשמר השחור» היה עם הצבא שהבקיע לו מתוך קרבות נתיב דרך סומלי לתוך חבש והגיע לבסוף אל אדיס-אביבה — לאחר שעבר למעלה מאלפים מילין. שדרות של אפריקה הדרומית, של קְנִיָה, חוף-הזהב וניג'ריה יצאו לדרך ב-2 בפברואר לאחר הכנות ארוכות ומדוקדקות ואגירת כמויות גדולות של מזונות, תחמושת, בנזין, מים ושאר מצרכים. היה עליהם להגיע לנהר ג'ובה במהירות, כדי להשיג מי שתיה ולהמשיך בהתקדמות. החשש היה לא לחוסר-מים כי אם לעודף רב מדי — לימות הגשמים.

הם הגיעו לנהר ג'ובה, אולם חזקה התנגדותו של האויב, ומקץ יומים נעצרה ההתקדמות והסיכויים למעבר הנהר, שרחבו היה כאן מאתים אמות, נראו דלים. שוב בוצעה תנועת עקיפין גדולה. הכוח האוגף, מצויד בטנקים אחדים ומכוניות משורינות, צריך היה לפלס לו דרך בתוך יער – לפנות מדרכו עצים שקטרם הגיע לחמש רגלים – למתוח גשר על פני הג'ובה בנקודה בלתי נשמרת, ולהשתמש לשם כך בחומר המצוי במקום.

הוא הצליח לבוא בערפו של האויב, שהופתע כליל. המטרות נכבשו בסדר הפוך מן הרגיל. תחילה נפלו לידינו בתי-החולים האיטלקים, אחרי-כן מחסני-הנשק, ואחרי אלה נלכדו מפקדותיהם. היחידות בקו החזית לא עשו שהיות עוד; מיד נסתלקו ונסו לחוף-הים במלוא החפזון.

מארב איטלקי שסוכל

(«טיימס» – 4.2.1941)

בעלון המיניסטריון לאינפורמציה מסופר על אחת האגרות הראשונות שנתקבלו מאת הצבא מאדמת חבש. מתואר שם מעשה במכוניות משורינות וחיל-רגלי אשר נתקלו בלב מדבר-שממה לוחט במארב ששם להם חיל-הרגלים-האיטלקי הקולוניאלי וכיצד סיכלו אותו, אף הסבו לו איבודת כבודות. פטרול שנמצא על דרכו מגבעות טרבי אל סולולו פיזר לפני עלות השחר במכוניות-יריה מחנה של האויב. אחרי כן נסתדרה היחידה שוב על מנת לצאת לסולולו. בו ברגע ראה קורפורל אחד שבמכונית משורינת את אחד הילידים קופץ מתוך שיח. הקורפורל נמנע מלירות כדי שיוכל להתחקות אחרי תנועותיו של האיש. ופתאום נדרדרה המכונית לתוך מלכודת מוסוית. היליד נהרג. אחרי כן נתגלה שבמלכודת נמצא מוקש מופעל על ידי קפיץ שבצד-הדרך. המכונית נסחבה

והוצאה מתוך המלכודת והפלוגה המשיכה בדרכה. היא הגיעה אל בור-מים, והנה באה ידיעה שהאיטלקים מנסים להתקיף מעורף, בזחלם סביב סביב לאגף השמאלי. שתי מכוניות משורינות חשו לאחור, דרך מחסום-אש חזק, ואחת המכוניות משכה אליה את עיקר אש האויב בהתפתלה בין הסבך. היא הגיעה לדרך והיתה למגן לפלוגה כולה בשוטטה הנה והנה, בתנועה לפנים ולאחור, בעוד שאנשיה שלחו אש בלתי פוסקת ממכונות-יריה. אז פתח האויב בהתקפת רימונים, ואם כי אנשינו היו במיעוט ניכר, נלחמו להפליא.

בכלל השלל שלקחנו היו מכונות-יריה וכמות תחמושת, רובים ותעודות. אבידות האויב היו, לפי אומדנה, קצין אחד ויותר מעשרים איש הרוגים וכן כצועים רבים. אבודותינו היו: הרוג אחד ועשרה פצועים, שאף אחד מהם לא היה אנוש.

סרג'נט-מיג'ור זוסר

בחזית מְגָה-מוֹלֵה

הקטע הבא לקוח מרשימתו של סרג'נט-מיג'ור זוסר, שנתפרסמה בעתונם של ציוני דרום-אפריקה «Zionist Record». מחבר הרשימה הוא מפעילי תנועת הנוער הציונית בדרום-אפריקה, ושרת עוד לפני המלחמה ב"כוח ההגנה האזרחי" (הבנוי כדוגמת "הצבא הטריטוריאלי" באנגליה); בפרוץ המלחמה התנדב ל"צבא-המשלוח הדרום-אפריקני ונתמנה לסרג'נט-מיג'ור ברגימנט ע"ש לואי בֹּזְטָה. יחד עם אחרים פעל זוסר בתנועת ההתנדבות העברית בדרום-אפריקה, וכפי שנראה מהקטע המובא בזה לא היתה עבודתו לשוא: בתפילת-אזכרה שנערכה ביחידתו נוכחו למעלה משלוש-מאות חיילים עברים. העתון שממנו הועתקה הרשימה מוסר, כי בתקופת הקרבות בחבש הספיק זוסר למכור מספר ניכר של שקלים לחבריו בצבא.

המארב האיטלקי המתואר בזה נערך בראשית התקדמות חילות דרום-אפריקה בקטע המרכזי של חזית דרום-חבש, כחודש ינואר 1941. — המ'.

ב-22 בינואר עזבנו את נקודות-הביצור הקדמיות של מְרַסְפִּיט ושכנו לבסיס אשר ביער מרסביט ליד אגם «גן-העדן» (Lake Paradise). שהינו שם רק עד למחרת בבוקר, שאז קיבלה הפלוגה שלי פקודה לפנות לגבעות טְרָפִי (בקירוב שלושים מילין מגבול חבש במעוף הצפור), לקבוע לנו עמדה שם ולשלוח משמרות אל גבעות סולולו, שעל יד הגבול ממש, למטרות סיור.

הגענו למקום ב-24 בינואר ושלחנו לפנינו את משמר-הסיור הראשון ומכונית משורינת בראשו. הכל התנהל כשורה עד למרחק של 15 מילין מסרבי; כאן הומטרה אש על המכונית המשורינת אשר בראש והיא השיבה אש, בהניסה את האויב מעמדתו. אחת המחלקות שלי יצאה לפנים לחקירה, אבל לא מצאה איש, ואנו המשכנו בדרכנו.

עברנו עוד עשרה מילין, והנה נפלה המכונית המשורינת אשר לפנינו לתוך מלכודת של טנקים, ואז פתח האויב אש עלינו בכל הכלים אשר היו בידו. אי-אפשר לי לתאר ברור את אשר ארע. נתקלנו בצבא-ילידים, ובמובן ידוע לא היינו מוכנים לאשר התרחש, כי לא ניתנו לנו כל ידיעות בדבר פעולות האויב באיזור זה. הם שמו לנו מארב—בתכלית הפשטות. השיחים במקום זה הם עבים מאוד ובמרחק חמש אמות אי-אפשר היה לראות דבר. והרי זו התנסות קשה, כשאין אתה יכול לראות מי ממטיר אש עליך. הבחורים שלנו התנהגו להפליא. הם מצאו להם מחסה ככל אשר יכלו, והשהו את אָשָם עד אשר יכלו לראות מטרה להחזרת האש, ואז כיבדו את האויב בכל המהירות. היה זה מרגיו מאוד לתפוס מחסה מאחורי שיח, ואחר כך לראות את השיח מותז ביריות מכונת-יריה מעל לראשך, עד אשר לא נותר שריד ממנו. האויב היה קרוב כל כך שיכולנו לשמוע את נקישת בריחי רוביהם.